

Zapis ugotovitev ter priporočil in sklepov konference o participaciji otrok in mladostnikov

Kdaj in kje je bila konferenca?

13. novembra 2014, v veliki dvorani Državnega zbora Republike Slovenije

Kdo jo je organiziral?

1. Varuh človekovih pravic Republike Slovenije
2. Zveza prijateljev mladine Slovenije in ZIPOM pri ZPMS (Središče za zagovorništvo in informiranje o pravicah otrok in mladostnikov)
3. Dijaška organizacija Slovenije
4. v sodelovanju z Državnim zborom Republike Slovenije

Kaj smo obeležili?

Konferenco smo organizirali ob 25. obletnici sprejetja Konvencije o otrokovih pravicah.

Kdo je vodil konferenco?

Nomi Hrast, predsednica 24. otroškega parlamenta v letu 2014, in Klemen Peran, sodelavec in nekdanji predsednik Dijaške organizacije Slovenije. V prvem vsebinskem delu je bil z njima Tone Dolčič, namestnik varuhinje človekovih pravic, v drugem delu Uroš Brezovšek, predsednik komisije za otroške parlamente pri ZPMS, in v tretjem delu Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije.

Kdo je sodeloval na konferenci?

Na konferenci je sodelovalo 148 udeleženk in udeležencev (v nadaljevanju: udeleženci). Med njimi so bili tudi predstavniki otroških parlamentov in Dijaške organizacije Slovenije iz vseh slovenskih regij, predstavniki organizacij članic Mladinskega sveta Slovenije, nevladnih organizacij s področja otrokovih pravic ter predstavniki državnih organov, poslanke in poslanci Državnega zbora RS ter predstavniki strokovne in druge zainteresirane javnosti.

S svojimi pozdravnimi govori so nas počastili: dr. Milan Brglez, predsednik Državnega zbora RS; Vlasta Nussdorfer, varuhinja človekovih pravic; Darja Groznik, predsednica ZPMS; Karl Erjavec, minister za zunanje zadeve Republike Slovenije, in Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije.

V okviru celodnevne konference smo udeleženci razpravljali o participaciji (sodelovanju) otrok in mladostnikov v izobraževalnem procesu in pravnih postopkih ter na področju socialnih in političnih pravic.

NAJPOMEMBNEJŠE ZAHTEVE KONFERENCE

1. Udeleženci konference pričakujemo od države, da v čim krajšem času sprejme mednarodne pravne norme, ki bodo omogočale otrokom in mladostnikom uveljavljanje njihovih pravic in uporabo pritožbenih poti, tudi na mednarodne organizacije za človekove pravice.
2. Zahtevamo sistemske rešitve, ki bodo zagotavljale preživetje in razvoj vsakega otroka, neodvisno od socialnega položaja staršev.
3. Pričakujemo, da se ohrani brezplačno in vsem dostopno javno in kakovostno izobraževanje in ukinejo vsi »prikriti« stroški izobraževanja (strokovne ekskurzije, dodatno učno gradivo, plačevanje fotokopiranja itd.).
4. Pozivamo vse odločevalce, da varčujejo drugje, in ne pri otrocih in mladostnikih.
5. Predlagamo raziskovalcem, da raziščejo vzroke za »strah pred javnim nastopanjem« otrok in mladostnikov v slovenskem prostoru ter predlagajo strategije in programe za izboljšanje pedagoške prakse.
6. Zahtevamo, da se v srednje šole uvede učni predmet, ki bo omogočal pridobivanje znanj in spretnosti za aktivno državljanstvo in demokracijo ter javno nastopanje.
7. Pozivamo državne organe, da pripravijo in sprejmejo poseben zakon, ki bo zagovorništvo otrok uredil v samostojni in neodvisni pravni osebi in zagotavljal enake storitve vsem otrokom v Sloveniji, ne glede na kraj njihovega bivanja.
8. Na konferenci je bila jasno izražena volja večine udeležencev o uvedbi volilne pravice s 16. leti, s čimer se je strinjal tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Zato od predsednika in drugih pričakujemo čimprejšnjo obravnavo tega predloga in sprejetje sistemske rešitve.
9. Predlagamo, da se tudi mlade vključi med člane Ekonomsko-socialnega sveta, ki je organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije. Mlade bi bilo treba vključiti tudi v medgeneracijski dogovor o prihodnosti Slovenije.

UGOTOVITVE, PRIPOROČILA IN SKLEPI KONFERENCE

Udeleženci konference si želimo in pričakujemo, da bodo vsi odločevalci in vsi, ki so jim sporočila namenjena, razumeli konferenco kot opomnik, kako pomembna je participacija otrok in mladostnikov za razvoj demokracije. Razumejo naj jo kot iskreno željo mlajših državljanov in državljanek, da sooblikujejo svoj in skupni družbeni vsak dan in soodločajo o vprašanih, ki jih zadevajo.

1. Udeleženci konference ugotavljamo, da pravice otrok in mladostnikov, kot so povedati in izraziti svoje mnenje o vseh vprašanih, ki jih zadevajo, niso vedno spoštovane in v največji možni meri tudi upoštevane, zato pričakujemo hitrejši razvoj družbenih (socialnih, sodnih, pedagoških in drugih) praks, ki bodo to omogočale.
2. Prepričani smo, da je dovolj slabih novic, nad razmerami v državi smo zaskrbljeni. Odločevalci, tudi parlamentarci in parlamentarke, morajo obrniti tok dogajanja v pozitivno smer za napredek družbe, kar bo največja spodbuda mladim za njihovo večje vključevanje v družbo.

MLADI MORAJO POZNATI PRITOŽBENE POTI

3. Več je treba storiti, da bodo mladi imeli dejanske možnosti za podajanje pritožb ter dovolj znanja in informacij o pritožbenih poteh pri vseh državnih organih in na mednarodni ravni, za kar potrebujejo tudi ustrezno podporo in pomoč starejših.
4. Otroci in mladostniki morajo imeti možnost, da se brez strahu in morebitnih sankcij pritožijo proti odločitvam o vprašanih, pomembnih zanje, in da so te pritožbe nepristransko obravnavane. Mladim morajo biti znane vse pritožbene poti in zagotovljene povratne informacije o tem, v kolikšni meri so bile njihove pritožbe upoštevane in kakšni ukrepi so bili sprejeti.

REVŠČINA OTROKE OROPA PRIHODNOSTI

5. V Sloveniji se je v zadnjih petih letih stopnja tveganja revščine otrok znatno povečala. Otroci sicer uživajo posebno varstvo in skrb, vendar udeleženci konference ugotavljamo, glede na vse večje število otrok, ki živijo pod pragom revščine, da vsi niso deležni ustrezne zaščite. Vsi tudi nimajo enakih možnosti za razvoj svojih sposobnosti in zmožnosti.
6. Ne strinjamo se z vse bolj uveljavljeno prakso, da socialne probleme in posledice revščine, ki jih družbena kriza povzroča, rešujejo predvsem humanitarne organizacije s humanitarnimi akcijami. Zahtevamo sistemske rešitve, ki bodo zagotavljale preživetje in razvoj vsakega otroka, neodvisno od socialnega položaja staršev.
7. V Sloveniji je šolanje brezplačno, vendar je kljub temu treba vse več dodatno plačevati, zaradi česar so mnogi otroci in mladostniki, katerih starši ne zmorejo plačevati teh

obveznosti, v slabšem položaju. Zmanjšujejo se ugodnosti, tudi dostop do štipendij in drugih podpor, kar je nesprejemljivo.

8. Vsak otrok le enkrat preživlja leta odraščanja in zato mu moramo omogočiti ugodne razmere za preživetje in razvoj danes, in ne nekoč v prihodnosti. Družba ne bo mogla opravljati popravnih izpitov. Zato pozivamo vse odločevalce, da varčujejo drugje, in ne pri otrocih.
9. Udeleženci konference podpiramo izrečena mnenja ter zaveze nekaterih poslank in poslancev, da bodo storili kar največ, da v Sloveniji ne bi bilo več lačnih otrok in da bi vsi imeli dobre razvojne možnosti. Udeleženci namreč verjamemo, da se bo glas mladih dovolj dobro slišal.

ODLOČANJE V OTROKOVO KORIST BREZ NEPOTREBNEGA ODLAŠANJA

10. Udeleženci konference pozivamo vse državne organe, da sprejmejo ukrepe za časovno skrajšanje vseh pravnih postopkov, v katerih so udeleženi otroci. Postopki, ko se odloča o otrocih ali njihovih pravicah, so predolgi, zaradi česar je bila Slovenija že večkrat prepoznana kot kršiteljica človekovih pravic.
11. Poudarjamo in hkrati zahtevamo, da mora odločanje o reševanju socialne stiske vsakega otroka potekati vedno v največjo otrokovo korist. Imamo dovolj pravnih podlag za reševanje socialnih stisk, vendar v praksi številni živijo v revščini, odrinjeni, socialno izključeni in brez prihodnosti. V postopkih reševanja njihovega položaja je premalo razumevanja za njihov dejanski položaj, saj so iz mnogih stanovanj deložirane družine, med njimi tudi otroci, ne da bi se predhodno poiskale ustrezne rešitve.

PARTICIPACIJA DIJAKOV

12. Srednješolske dijaške skupnosti so slabo obiskane, zaradi česar bi morale biti šolske oblasti zaskrbljene in čemur bi moralo ministrstvo za šolstvo nameniti več pozornosti. Osnovnošolci in srednješolci žal ne sodelujejo dovolj pri oblikovanju programa dela šole, vzgojnega načrta in pravilnikov. Udeleženci smo ugotovili, da ob željah za spremembe mladi prevečkrat nismo slišani in upoštevani.
13. Udeleženci priporočamo šolskim oblastem, da vse pomembne dokumente, ki jih sprejemajo na svetih srednjih šol, predhodno pošljejo dijaškim skupnostim, da o njih razpravljajo, morebiti dopolnijo in se do predlaganih rešitev opredelijo. Ugotavljamo namreč, da se žal pasivnost, ki se začne že v osnovni šoli, nadaljuje tudi v srednji šoli. Dva člana sveta šole iz dijaške skupnosti nista dovolj. Srednješolci bi morali poznati obravnavano tematiko. V nekaterih srednjih šolah zavirajo delo dijaške skupnosti in ne dovolijo udeležbe njihovih predstavnikov na različnih sestankih in dogodkih zunaj šole, kar ni sprejemljivo.
14. Udeleženci ugotavljamo, da v osnovni šoli sicer obstaja predmet Domovinska in državljanska kultura in etika v sedmem in osmem razredu osnovne šole (ena ura tedensko), vendar v srednješolskem izobraževanju ni izobraževalnih vsebin, pri katerih bi osnovnošolsko znanje nadgradili in pridobili dodatna znanja za demokratično

državljanstvo. Smo tudi ena izmed redkih evropskih držav, ki v srednji šoli nima tovrstnega predmeta. Primanjkuje vsebin o človekovih pravicah in poteh njihovega uveljavljanja, znanj o delovanju družbe, države in njenih ustanov ter nujnih znanj za aktivno vključevanje in participacijo na lokalni, državni in evropski ravni. Zanimanje za participacijo bi bilo večje, če bi imeli mladi o tem več znanja. Zato udeleženci predlagamo, da se v srednje šole uvede predmet, ki bi obravnaval aktivno državljanstvo, demokracijo in javno nastopanje.

PARTICIPACIJA OSNOVNOŠOLCEV

15. Poudarjamo, da morajo šolske oblasti več pozornosti nameniti otroškim parlamentom, ki morajo postati prostor za obravnavo ključnih tem, ki so v ospredju zanimanja učencev. Razen osrednje teme vsakoletnih otroških parlamentov, ki jo izberejo na zasedanju nacionalnega otroškega parlamenta, ostajajo neobdelane vse druge teme, ki mlade zanimajo, o njih želijo spregovoriti v lokalnem okolju (šola, krajevna skupnost, občina) in želijo biti slišani.
16. Veliko učencev v osnovnih šolah žal sploh ne ve, kaj je otroški parlament. Ne poznajo svojih pravic do sodelovanja, soudeležbe, vključevanja. Zato udeleženci konference predlagamo, da se znanje in vedenja o tem prenesejo otrokom in mladostnikom ter da se jim omogoči izražanje pogledov, stališč, ugotovitev in predlogov.
17. Sveti staršev sodelujejo pri sprejemanju odločitev v šoli in mnenja staršev se upoštevajo, medtem ko učencev večkrat niti ne povprašajo za mnenja in predloge. Postati morajo upoštevanja vreden partner pri oblikovanju šolskega programa in dogovarjanja o šolskih pravilih.
18. Participacija naj bi bila sinonim za sproščeno razpravo. V osnovni šoli bi lahko spodbujali delovanje krožkov, kjer bi se učili sodelovanja, razprav, utemeljevanja. Dejavnost bi morala biti organizirana pod mentorskim vodstvom pedagoških delavcev ali dijakov in študentov.

PARTICIPACIJA OTROK IN MLADOSTNIKOV V ŠIRŠI SKUPNOSTI

19. Udeleženci pričakujemo, da se bodo odrasli zavedali, kako pomembno lahko mladi prispevajo h kakovosti odločitev v osnovni šoli, srednji šoli, lokalni skupnosti in širše, kajti »več glav več ve«. Njihov glas se mora slišati in mora biti upoštevan. »Vemo, da nas poslušate, vendar se sprašujemo, ali nas sploh slišite«, so dejali mladi udeleženci konference.
20. Mladi v vse večji meri uporabljajo sodobne komunikacijske medije, ki bi jih morali vključiti v razvoj novih oblik participacije otrok in mladostnikov. Udeleženci podpiramo razvoj neposrednih oblik demokracije in vključevanja mladih, ko lahko vsakdo pove svoje mnenje. Nujni so tudi hitrejši odgovori na njihove predloge in pobude, z informacijo o tem, ali je bilo povedano tudi upoštevano in zakaj morebiti ne.

21. Udeleženci ugotavljamo, da mladi v Sloveniji niso dovolj pogumni in se bojijo javnega nastopanja. Na sestankih bi sodelovali le, če ne bi bilo treba česarkoli povedati. Sprašujemo se, kaj se zgodi na prehodu iz predšolskega obdobja v šolo in zakaj ponikne prej izrazita želja sodelovati in govoriti, povedati. Na ta vprašanja morajo odgovoriti tako raziskovalci kakor pedagoški delavci in spremeniti pedagoško prakso.
22. Udeleženci izražamo nezadovoljstvo z ravno kulture dialoga in z medsebojnimi odnosi ljudi, ki delujejo v slovenski politiki.
23. Udeleženci konference podpiramo predlog, da bi v Ekonomsko-socialni svet vključili tudi predstavnike mladih. Mlade naj bi vključili tudi v medgeneracijski dogovor o prihodnosti Slovenije.

PRAVICA DO INFORMIRANOSTI

24. Dobra in pravočasna ter otrokom primerno sporočena informacija je temeljni pogoj za uveljavitev večjega sodelovanja otrok v postopkih pred sodnimi organi, centri za socialno delo, policijo ali drugimi državnimi organi. Udeleženci konference priporočamo, da vsi državni organi, tudi šole, namenijo več pozornosti zagotavljanju znanj in kakovostnih informacij, kar je pogoj za njihovo večjo participacijo.
25. Z otroki se da manipulirati. Zato je pomembno, da so otroci informirani in imajo možnost izraziti svoje resnično mnenje. Razvijati bi morali več oblik mediacije kot oblike reševanja družinskih, šolskih ali drugih sporov, v katerih bi sodelovali tudi otroci in mladostniki.
26. Otroci in mladostniki bi morali imeti informacije o delovanju pravosodnega sistema in vseh državnih institucij, ki odločajo o koristih otroka, v vseh postopkih pred državnimi organi, centri za socialno delo in sodišči. Dobro bi bilo, da bi te informacije pridobili tudi v šoli. Otroci ne morejo vedno vsem ustreči in se ne želijo zameriti najbližjim, zato potrebujejo pomoč in podporo starejših. Korist otroka mora biti temeljno načelo pri odločanju.
27. Ugotavljamo, da v šolah obravnavajo vsebine o varni rabi interneta in mobilnih telefonov, vendar teh znanj še vedno ni dovolj. Tudi šola nalaga učencem pripravo nalog in izdelkov za šolo z uporabo sodobnih tehnologij. Udeleženci ugotavljamo, da niso dovolj le občasne izobraževalne akcije, temveč morajo ta znanja postati del ozaveščanja vsakega otroka in mladostnika v času šolanja. Tako bodo znali zaščititi svojo zasebnost, se obvarovati pred ustrahovanjem in delovati v skladu s spletno etiko.
28. Vsi odrasli, ki delajo za otroke ter z otroki in mladostniki, naj jim nudijo več opore in omogočijo čim boljše medsebojno komunikacijo, brez vsiljevanja lastnega mnenja.

PRAVICA DO ZAGOVORNIKA

29. Udeleženci konference smo posebej poudarili, da ima vsak otrok pravico, da je vprašan za mnenje, preden odrasli sprejmejo odločitve. Otroci vedo, česa nočejo, vendar tega ne znajo ali ne zmorejo povedati tistim, ki o njem odločajo. Zato mora ob otroku biti vselej

tudi oseba, ki bo okrepila njegov glas. Zagovorniki, ki delujejo v okviru Varuha človekovih pravic RS, so številnim otrokom že pomagali.

30. Udeleženci smo izrazili zadovoljstvo nad tem, da se je institut zagovorništva razvil, hkrati pa smo izrazili zaskrbljenost nad dejstvom, da o njem otroci pa tudi svetovalni delavci in starši ne vedo dovolj. Zagovorniki se srečujejo z bolj ali manj ranjenimi otroci: ko gre za boje za otroke; ko gre za manipulacije z njimi; ko starši ne delujejo v dobro otrok; ko se počutijo razžaljene ali ne razumejo, kaj se pravzaprav dogaja; ko otroka silijo v odločitve, ki jih ne sprejemajo ali nočejo; ko so polni jeze in agresivni; ko gre kaj narobe v vzgojnem zavodu ali kriznem centru in ko ne verjamejo, da jih bo sploh še kdo poslušal. Zaupanje otroka prinaša zagovornikom veliko odgovornost in zato mora družba urediti vprašanja njihovega delovanja.
31. Šolske svetovalne službe bi morale imeti informacije o projektu zagovorništva, kajti prav oni so prvi, ki lahko pomagajo otrokom, ko se ti znajdejo v življenjskih stiskah. Udeleženci priporočamo, da se svetovalni delavci na šolah povežejo s projektom Zagovornik in TOM telefonom.
32. Dobro je, da je Varuh človekovih pravic vzel pod okrilje delovanje zagovornikov. Ti so doslej pomagali že 430 otrokom. Žal se projekt še vedno izvaja pilotsko. Zato udeleženci konference pozivamo državne organe, da uresničijo priporočila Državnega zbora, da Vlada Republike Slovenije pripravi poseben zakon, ki bo zagovorništvo otrok institucionaliziral v samostojni in neodvisni pravni osebi, ki bo zagotavljala enake storitve vsem otrokom v Sloveniji, ne glede na kraj njihovega bivanja.

SODELOVANJE NA DRŽAVNI RAVNI IN MEDNARODNIH FORUMIH

33. Želimo večja prizadevanja države, da mladi sodelujejo tako na državnih kakor tudi na mednarodnih forumih, kjer lahko izrazijo svoja mnenja in priporočila.
34. Možnost soupravljanja je za mlade pomembna. Kulturo participacije moramo razvijati že od najmlajših nog naprej, da bo mlad človek želel sodelovati pri reševanju vprašanj šolanja, urejanja stanovanjske politike ali štipendiranja, prostega časa in drugo.
35. Letos smo imeli državnozborske in lokalne volitve, volitve v Evropski parlament, vendar ni bilo nagovarjanja najmlajših volivcev. Zato udeleženci spodbujamo politične stranke, da se v večji meri obračajo s svojimi programi in oblikami nagovarjanja za sodelovanje v demokratičnih procesih (volitve) tudi na mlade, vendar ne v šolskih prostorih.
36. Udeleženci konference predlagamo, da se sedanji Urad za mladino preoblikuje v urad za otroke in mladino ali da se ustanovi povsem nov urad za otroke, ki bo sistematično spremljal uresničevanje otrokovih pravic v Sloveniji ter spodbujal in vzpostavljal oblike participacije otrok in mladostnikov na šolskem polju, participacijo posameznih otrok pred pravosodnimi organi in zagotavljal pogoje za večje sodelovanje mladih z državnimi organi.

37. Mladi, aktivni v Dijaški organizaciji Slovenije in v otroških parlamentih, si želijo in so pripravljeni v večji meri sodelovati z državnimi organi in s parlamentom ter sodelovati v razpravah pred sprejemanjem odločitev o vprašanih, ki jih zadevajo.

VOLILNA PRAVICA S 16. LETI

38. Ugotavljamo, da je le 20 odstotkov mladih zadovoljnih z demokracijo v Sloveniji. To je skrb vzbujajoč podatek, ki mora spodbuditi odločevalce, da razmislijo o nujnih ukrepih za razvoj novih oblik demokratičnega odločanja, v katere bodo v večji meri vključeni tudi mladi, ki danes sicer nimajo volilne pravice, si pa želijo postati aktivni državljani, ki bodo delovali v korist vseh.

39. Glede premika starostne meje volilne pravice s sedanjih osemnajstih na šestnajst let, kakor v razmislek priporoča tudi Parlamentarna skupščina Sveta Evrope in kakor že velja v nekaterih evropskih državah, so udeleženci poudarili pozitivne razloge za uveljavitev in opozorili na negative posledice takšne odločitve.

Pozitivni razlogi: mladega človeka bi lahko prej vključili v družbeno odločanje. Zakonodaja že sedaj daje mladim nekatere pravice: da se zaposlijo, lahko zastopajo svoje interese v sodnih in drugih procesih, lahko vozijo avto, mnogi mladi znajo izražati svoje interese, odločajo se za poklicno pot, imajo dovolj volje in želje sodelovati. Za posameznika je pozitiven razlog, da mlad človek pove, kar misli in se vključuje v reševanje skupnih vprašanj, da dobi moč, da reče ne zadolževanju, sooblikuje pokojninski sistem. Ko bi posameznik dobil moč, bi politične stranke dobile dodatno spodbudo za nagovarjanje mladih. Mladi bi dobili občutek, da so del te države, čutili bi večjo odgovornost, vendar pri tem potrebujejo več znanj in informacij. Z volilno pravico bi se interes za politiko in participacijo v družbi povečal.

Negativni razlogi: udeleženci so posebej poudarili zaskrbljenost, da bi politične stranke z mladimi manipulirale in zavajale najmlajše volivce. Mladi ne vedo natančno, kaj bi radi v življenju počeli, zato so možnosti manipulacije z njimi zelo velike. Politični boji bi se lahko preselili v šolsko polje, kar bi bilo nesprejemljivo, zlasti pridobivanje za posamezne politične stranke.

40. Sodelujoči na konferenci smo izvedli informativno glasovanje o tem, ali bi podprli znižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice. Večina se je s predlogom strinjala, opazna pa je bila tudi skupina tistih, ki se niso strinjali, in tistih, ki so se vzdržali.

41. Mladi naj bi prek interneta in nekaterih že delujočih platform sodelovali in soodločali pri sprejemanju odločitev.

IZOBRAŽEVANJE ZA OTROKOVE IN ČLOVEKOVE PRAVICE

42. Mladi nimajo dovolj informacij za sodelovanje, za participacijo v družbi. Imajo premalo besede. O mladih je veliko besed in dovolj programov, ni pa dovolj ukrepov, zato udeleženci pričakujemo zagotavljanje ustreznih razmer in več dobrih ukrepov za vzpostavitev sodelovanja mladih, zlasti posodobitev programov izobraževanja o otrokovih, človekovih in državljanskih pravicah.

43. Udeleženci konference pričakujemo, da bo šolski sistem v svojih izobraževalnih programih namenil več pozornosti spoznavanju otrokovih in državljanskih pravic. Tako bodo poznali in aktivno uporabljali poti sodelovanja, skupnega oblikovanja programov, reševanja problemov, sporov in nesoglasij.
44. Ugotavljamo, da mladim primanjkuje znanj o demokratičnih oblikah sodelovanja, o participaciji. Primanjkuje dobrih mentorjev. To bi lahko bili tudi nekoliko starejši sovrstniki (srednješolci ali študentje), ki bi prihajali v osnovno šolo in mlajšim pomagali s svojimi izkušnjami.

KAJ ŠE PREDLAGAMO?

45. Z ugotovitvami in priporočili konference moramo seznaniti mlade v Sloveniji, otroške parlamente in dijaške skupnosti, Državni zbor, vse državne organe ter osnovne in srednje šole v Sloveniji. Za mlade bi bilo dobro pripraviti sodobnejšo obliko informiranja, morda s kratkim filmom ter krajšo in razumljivejšo pisno različico ugotovitev in priporočil konference.
46. Udeleženci konference priporočamo nadaljnje sodelovanje vseh organizatorjev konference pri vzpostavljanju sodelovanja, razvoju participacije otrok in mladostnikov v Sloveniji. Predstavniki otroških parlamentov in Dijaške organizacije Slovenije naj v prihodnje zastopajo interese v stiku z odločevalci na državni ravni, tudi pri posodabljanju učnih programov, in naj oblikujejo oblike sodelovanja med otroškimi parlamenti in dijaško organizacijo.
47. Poslanke in poslanci, udeleženci konference so zatrdili, da je glas otrok in mladostnikov slišan. Zavedajo se svoje dolžnosti, da delujejo v dobro vseh generacij. Dolžnost odraslih je, so dejali, da dajejo mladim upanje, da ti dobijo svoje priložnosti in možnosti za razvoj, da je družba pravična in brez revščine.

Udeleženci konference smo ugotovili, da je bila razprava kakovostna in priporočili smo spremljanje uresničevanja priporočil ter nadaljevanje razprave, morda prihodnje leto ob praznovanju naslednje obletnice sprejetja Konvencije o otrokovih pravicah. Udeleženci konference pričakujemo, da ugotovitve in zahteve konference odločevalci obravnavajo resno in z vso odgovornostjo ter o svojih stališčih do zahtev konference poročajo javnosti.

Na podlagi dogovora vseh udeležencev konference so dokument pripravili: Tone Dolčič, Varuh človekovih pravic RS; Nomi Hrast, predsednica 24. otroškega parlamenta v letu 2014; Liana Kalčina, Varuh človekovih pravic RS; Matic Matjašič, Dijaška organizacija Slovenije; Klemen Peran, Dijaška organizacija Slovenije in Petra Zega, Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Ljubljana, 13. november 2014